

Removent consciències

Àngel Velasco i Quim Gibert, *Removent consciències. Transgressió cívica i fet nacional*, Editorial Afers, Catarroja 2010.

El volum *Removent consciències* inclou les ponències de les Jornades sobre

Transgressió Cívica que es feren a Fraga (Franja de Ponent) pel febrer del 2008 i pel febrer del 2009, organitzades pels coautors que signen aquest llibre, el qual arrodoneix la feina feta en *Elogi de la transgressió: identitat nacional i desraó d'estat* (2007), l'anterior llibre, on es denuncien les noves formes de discriminació institucional. En aquest, aborden la transgressió des de diferents enfocaments: el creatiu, el jurídic, l'ètic, el literari i l'emocional.

Quim Gibert reivindica el concepte «resilència emocional», que etimològicament equival a 'tornar a saltar, rebotar, recomençar', usat en física per als materials que no es trenquen malgrat haver estat sotmesos a pressions deformadores, semblantment als catalanoparlants conscients en l'imperi espanyol. Amb el seu estil habitual, ens farceix d'exemples útils per a entendre el seu discurs amb notícies del món de la naturalesa o de les comunitats humanes. La resilència seria

l'eina psicosocial per a amortir les agressions que constantment rebem els membres de les societats minoritzades i no sobiranes, ja que és aquella flexibilitat allò que permet d'adaptar-nos sense trencar-nos o enfonsar-nos mentalment. Hom ha arribat a la maduresa emocional i social quan no té por d'ofendre en fer servir el català davant gent que no el parla; de fet, és la manera de no ofendre'ns a nosaltres mateixos, de «no confondre ser humils amb humiliar-nos».

Patricia Gabancho, observadora de la realitat, fa un repàs dels catalans que amb intel·ligència han estat transgressors i creatius, una bona fórmula per a no arribar al suïcidi col·lectiu amb petites dosis que estem patint.

Alfons López Tena parla de justícia i de transgressió, afirmant que la cultura espanyola és inexistent avui en el camp del pensament, i fa un interessant estudi sobre la pressió que pot exercir una normativa suprana-

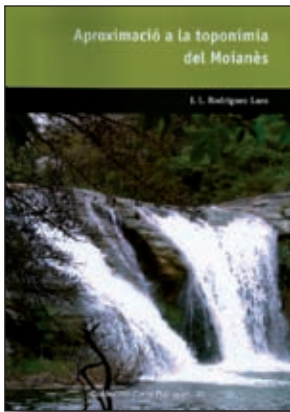
cional com la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries en els governs, que l'acaben ratificant.

Que avui, finalment, les Corts aragoneses hagin aprovat una *lleï de llengües*, potser és degut a les pressions de l'existència de la Carta Europea, tot i que ja sap el lector que la lleï aragonesa continua vulnerant drets bàsics, ja que no atorga al català ni la cooficialitat. Cal anar «de la lleï a la lleï» en el tema de les llengües i en el de l'autodeterminació per a aconseguir canviar el marc polític espanyol que ens escanya.

Francesc Torralba parla de la necessària relació entre ètica i transgressió; mentre que Hèctor López Bofill se centra en l'àmbit de la literatura, proposant que el conflicte que viu la societat catalana es vegi reflectit en les obres literàries per tal que sigui possible un imaginari propi, nacionalment autocentrat. ♦

JORDI SOLÉ I CAMARDONS

Toponímia del Moianès

J.L. Rodríguez Lara, *Aproximació a la toponímia del Moianès*, Rafael Dalmau, editor, Barcelona 2009.

El llibre *Aproximació a la toponímia del Moianès* presenta els noms de lloc dels deu pobles que conformen aquesta comarca natural: Calders, Castellcir, Castellterçol, Collsuspina, l'Estany, Granera, Moià, Monistrol de Calders,

Sant Quirze Safaja i Santa Maria d'Oló.

Seguint en general l'ordre proposat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, de cada municipi es consignen els topònims referents a habitació permanent (nuclis, ravals, carrers, places, masos, cases), indústries (molins, teuleries, forns), vies de comunicació (carreteres, camins), serveis comunitaris (ajuntaments, castells, esglésies), orografia (serres, serrats, puigs, colls), hidrografia (rius, rieres, torrents, fonts), explotacions agropecuàries (boscos, camps, vinyes) i altres, observant sempre l'ordre alfabètic (discontinuu).

L'autor no s'ha limitat a aplegar la informació obtinguda a partir del seu treball de camp, preguntant ací i allà a la gent de la contrada, sinó que també ha explorat alguns arxius, ha consultat llibres i revistes que podien tenir relació amb el tema i ha mirat mapes i plànols. Els noms dels informants figuren en la Introducció del llibre, i la bibliografia citada apareix després de la recopilació dels topònims de cada un dels deu pobles.

Un tret a destacar, perquè no sempre es dona en altres reculls de toponímia semblants, és que dels noms aplegats en aquest lli-

bre, qui-sap-los van acompanyats d'un breu estudi etimològic. Ja sabem que, de topònims, n'hi ha de significat plenament transparent i entenedor, però també n'hi ha de significat difícil o d'origen ara com ara desconegut, i n'hi ha encara d'enganyosos –aquells que ens poden induir a un fàcil error d'interpretació, a causa del fenomen de l'etimologia popular.

Per tant, malgrat que l'autor s'afanyi a dir, al començament del llibre, que «és evident que encara es poden saber moltes més coses» dels topònims moianesos, i reconegui, modestament, que «és un estudi incomplet, corregible i perfectible», cal dir que la feina feta és considerable. Dels deu pobles del Moianès, la meitat ja comptaven amb un recull de topònims publicat (més ampli o més escàs), però l'altra meitat no; per això el treball de J.L. Rodríguez Lara té un doble mèrit: per un costat, el de reunir i estudiar els noms de lloc dels pobles que no tenien, fins ara, cap repertori que els aplegués, i, per l'altre costat, el mèrit d'intentar, per primer cop, una aproximació a la toponímia de tot el territori.

De la bibliografia de Rodríguez Lara consignem un altre

llibre, igualment de temàtica onomàstica i moianesenca, titulat *Gent i llocs de l'Estany*, que va aparèixer l'any 1988. Aquest estudiós, originari d'Andalusia, llicenciat en Filosofia i Lletres i en Història de l'Art, ha impartit classes en diversos instituts de Catalunya. I, escorcollaire tenaç, ha trescat per aquest altiplà de la Catalunya central i l'ha volgut conèixer en profunditat cercant els noms lligats a la terra. A més, investigador constant, per a l'arreglada de materials ha cercat també en fonts escrites –com ja hem dit. Tothora ha comptat amb l'impagable assessorament del gramàtic moianès Josep Ruaix i Vinyet; en aquest sentit, l'obra sens dubte servirà per a fixar la grafia, a vegades fluctuant, de determinats topònims de la comarca moianesenca.

Desitgem que el volum *Aproximació a la toponímia del Moianès* contribueixi a preservar el tresor lingüístic i documental constituït pels noms de lloc tradicionals d'aquesta comarca natural, figurant al costat dels altres molts volums ja publicats sobre topònims catalans (i encara al costat d'aquells que han d'arribar). ♦

CARLES RIERA